MENDELU
Ústav
vědecko-pedagogických
informací a služeb

Open Science

Seminář Open Science centra

Pro všechny fakulty MENDELU

Leden až duben 2024

MENDELU

Program prezentace: 10:00-10:30

Představení služeb Open Science centra

Konzultace k Data management plan; Úložiště pro výzkumná data

Datové repozitáře

Publikační repozitář MENDELU

Podmínky Open Science v projektech

Program diskuze s vědci od 10:30

- Zkušenosti s projekty, ve kterých jste již vyplňovali DMP
- Zkušenosti se sdílením dat mimo univerzitu
- Zkušenosti s datovými repozitáři, např. Zenodo
- S čím potřebujete pomoci v souvislosti s podáváním projektů a Open Science?

MENDELU

Podpora Open Science na MENDELU

Open Science centrum: https://uvis.mendelu.cz/osc-aktuality

- cíl: metodická podpora pro Open Access, Open Science na univerzitě
- centrální podpora vědců v rámci všech fakult

Strategie Open Access a Open Science MENDELU (2023-2030)

1. otevřené vědecké publikování
2. vznik podpůrného pracoviště pro otevřenou vědu
3. vytvoření infrastruktury pro otevřenou vědu

- https://doi.mendelu.cz/pdfs/doi/9900/02/9300.pdf

MENDELU

Představení pracovníků centra

Vedoucí pracoviště
Mgr. Naděžda Fasurová, Ph.D
nadezda.fasurova@mendelu.cz
+420 545 135 045
N 1109

Správce repozitáře
Stanislav Kajtár
repozitar@mendelu.cz
+420 545 135 031
N 1108

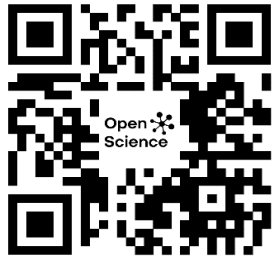

Pracovník pro otevřené publikování
Mgr. Martina Šmardová
martina.smardova@mendelu.cz
+420 545 135 045
N 1109

Data Steward
Soňa Kehmová, M.A.
sona.kehmova@mendelu.cz
+420 545 135 045
N 1109

Obecný e-mail: open-science@mendelu.cz

Zemědělská 1, 613 00 Brno, Budova A, kancelář N1109

T: +420 545 135 045

MENDELU

Služby Open Science centra

Podpora Open Access publikování

- Plnění Otevřeného repozitáře MENDELU
- Schvalování žádostí a podávání informací k Open Access fondu
- Slevy na Open Access publikování
- Prověřování časopisů, prověřování publikačních výsledků univerzity v časopisech
- Evidence poplatků za otevřené publikování (APC monitoring)
- Identifikátory vědce: ORCID, ResearcherID, Scopus Author ID
    - Evidence identifikátorů vědce v OBD a aktualizace profilů ORCID

MENDELU

Služby Open Science centra

Podpora pro výzkumná data

- Konzultace k přípravě Data Management Plan, školení
- Konzultace k podmínkám Open Science v projektových žádostech
- Metodický materiál k Open Science pro žadatele projektů
- Spolupráce s projektovými manažery

https://rdmkit.elixir-europe.org/data_life_cycle by ELIXIR-CONVERGE, CC BY 4.0

MENDELU

Konzultace k Data Management Plan

- **Data Management Plan (DMP) = Plán správy dat**
  - Souhrn jednotlivých aktivit správy dat – sběr, ukládání, popis, formáty, atd.
  - DMP jako součást Open Science podmínek v projektech
- **Konzultace DMP v jakékoli fázi**
  - Osobně i online
- **Jak vypadá konzultace vašeho DMP?**
  - Představení projektu
  - Předání připraveného informačního balíčku
  - Seznámení s šablonou DMP
  - Poskytnutí informací o úložištích, repozitáři a splnění podmínek Open Science

MENDELU

Data Management Plan

1. Data Summary / Shrnutí dat
2. FAIR data / FAIR data (přístup k datům, sdílení a znovuvyužití dat)
3. Other research outputs / Další výstupy výzkumu
4. Allocation of resources / Alokace zdrojů
5. Data security / Bezpečnost dat
6. Ethics / Etika
7. Other issues / Ostatní

Plán správy dat - https://uvis.mendelu.cz/data-management-plan

Dokumentace výzkumných dat - https://uvis.mendelu.cz/dokumentace-vyzkumnych-dat

MENDELU

Úložiště pro výzkumná data

	Fyzická úložiště	Síťové disky (interní)			Cloudová řešení (smluvní)		Úložiště infrastruktury CESNET	
Typ úložiště	**Server na OIT/ Úložný prostor**	**Disk MENDELU**	**fix.mendelu (Datové úložiště pro projektové stránky)**	**Dokumentový server**	**Pracovní/ školní OneDrive**	**Týmový SharePoint**	**OwnCloud**	**FileSender**
Kategorie dat	VEŘEJNÁ, INTERNÍ, DISKRÉTNÍ, CITLIVÁ	VEŘEJNÁ, INTERNÍ	VEŘEJNÁ, INTERNÍ	VEŘEJNÁ, INTERNÍ, DISKRÉTNÍ, CITLIVÁ	VEŘEJNÁ, INTERNÍ, DISKRÉTNÍ, CITLIVÁ	VEŘEJNÁ, INTERNÍ, DISKRÉTNÍ, CITLIVÁ	VEŘEJNÁ, INTERNÍ, DISKRÉTNÍ, CITLIVÁ	VEŘEJNÁ, INTERNÍ, DISKRÉTNÍ, CITLIVÁ
Vhodné pro citlivá data?	✓	✗	✗	✓	✓*	✓*	✓*	✓*
Maximální velikost souboru	Velké soubory	Středně velké soubory	Středně velké soubory, velké soubory	20 MB	250 GB	Velké soubory	Velké soubory	500 GB
Kapacita úložiště	Dle finančních možností projektu/výzkumu	30 GiB (zaměstnanci)10 GiB (doktorandi) 5 GiB (studenti)	Po dohodě s OIT	Po dohodě s OIT	1 TB	Kapacita bude doplněna	100 GB	Až 100 adresářů najednou
Zálohování	OIT / podle domluvy	OIT	OIT	OIT MENDELU	Microsoft	Microsoft	CESNET	CESNET
Zamýšlené použití	Placený síťový disk serveru (případně celý server) se zvoleným fyzickým umístěním	Osobní disk pro zaměstnance a studenty s možností centralizovaného ukládání	Datové úložiště pro projektové stránky	Veřejné i neveřejné ukládání méně objemných souborů v rámci instituce	Cloudové úložiště pro všechny uživatele	Spolupráce více uživatelů v rámci integrovaného umístění	Synchronizace dat mezi různými zařízeními pro individuální uživatele	Jednorázové zasílání a předávání velkých souborů
Sdílení dat	Přístup interních i externích uživatelů nadefinovaný v konzultaci s OIT	Nastavení přístupu pro interní uživatele – není možné sdílet mimo MENDELU	Sdílení s externími uživateli po požadavku na OIT	Pouze pro uživatele MENDELU	Pomocí odkazu	Pomocí odkazu	Pomocí odkazu	Pomocí odkazu
Podmínky používání	Žádost o zřízení a konzultace s OIT	Účet UIS	Žádost o vytvoření projektových stránek na OIT	Účet v UIS, žádost na OIT	E-mail v rámci MENDELU	E-mail v rámci MENDELU, žádost na OIT	Studenti a zaměstnanci MENDELU	Studenti a zaměstnanci MENDELU

** Doporučeno šifrování dat*

Úložiště vs. Repozitář

ownCloud

cesnet

ÚLOŽIŠTĚ

„živá data“

SharePoint

OneDrive

zenodo

figshare

REPOZITÁŘ

„finální data“

DRYAD

HARVARD Dataverse

Mendeley Data

MENDELU

metadata

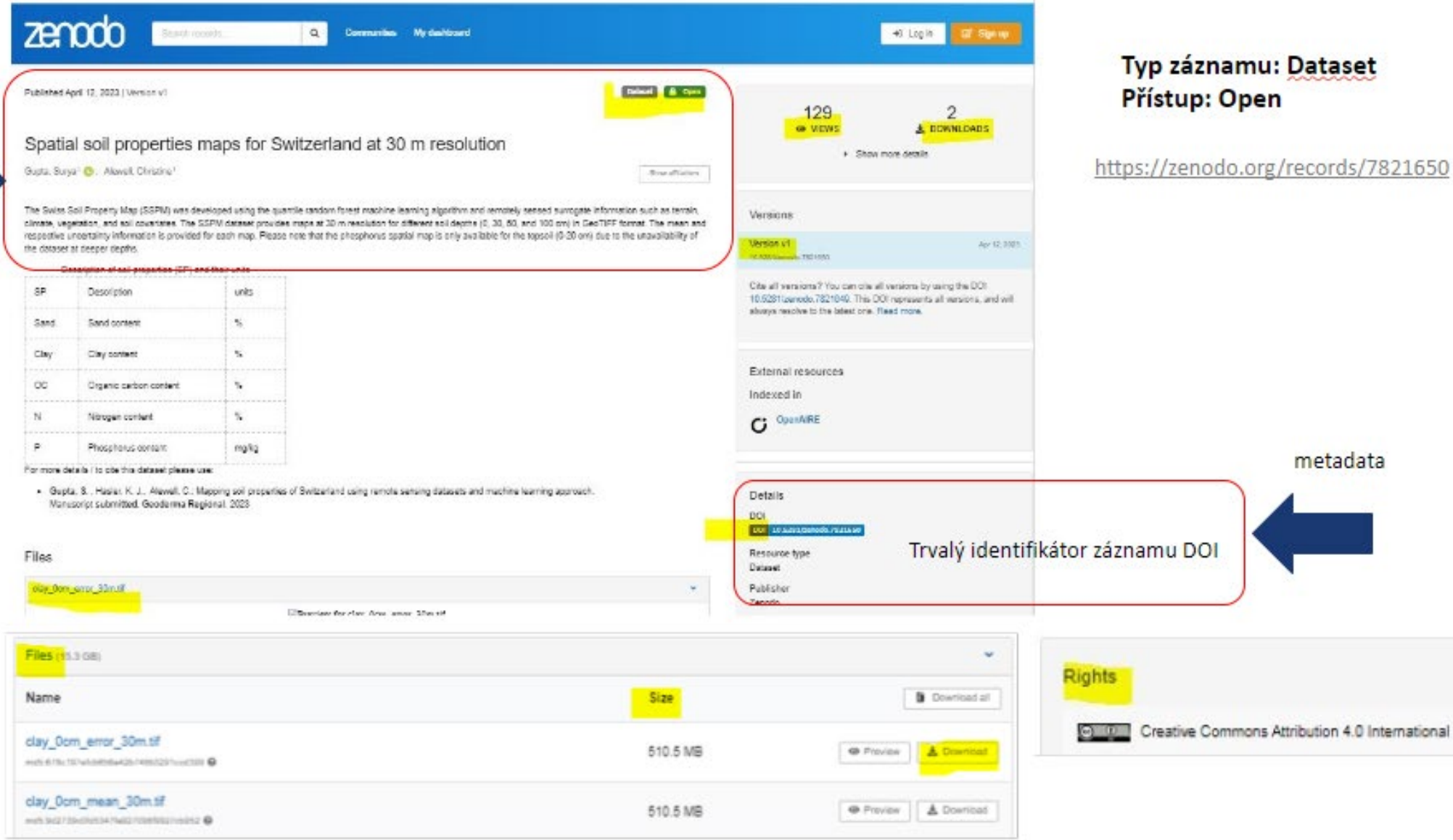

Trvalý identifikátor záznamu DOI

metadata

Typ záznamu: Dataset
Přístup: Open

https://zenodo.org/records/7821650

MENDELU

Publikační repozitář MENDELU

- https://repozitar.mendelu.cz/
- Pro Open Access výsledky vědy a výzkumu
- Pro splnění podmínek projektů (vložení publikace do repozitáře univerzity)
- Pro propagaci výsledků vědy a výzkumu univerzity
- Ověření podmínek pro vložení výsledku do repozitáře - Open Science centrum
- Podmínky:
  - Hlášenka o vzniku výsledku vědy a výzkumu
  - Souhlas autora/rů s vložením do repozitáře

- Rozšíření přístupu k Open Access výsledkům
- Přidělení trvalého identifikátoru Handle, link na záznam v repozitáři.

MENDELU

Podmínky Open Science v projektech

TAČR: Výzkumná data a otevřený přístup k výstupům/výsledkům

Open Access

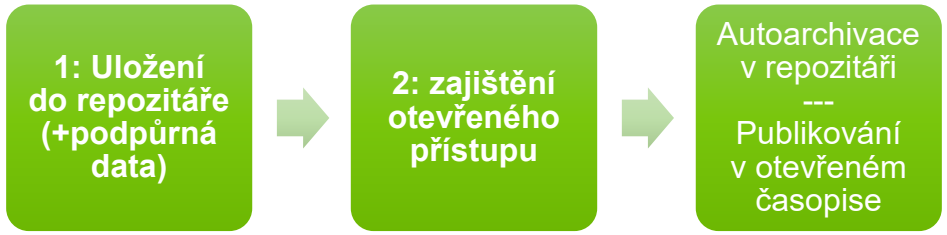

Výzkumná data

1. **V návrhu projektu popsat způsob správy výzkumných dat** a poskytnout **informace o dostupnosti** a způsobu šíření výsledků výzkumu a výzkumných dat, pokud byly vytvořeny za podpory z veřejných prostředků podle tohoto zákona, v souladu se zásadou, že **výsledky výzkumu a výzkumná data nejsou zveřejňovány pouze v odůvodněných případech**;

"V projektu budou generována data ***XY*** ve formátu ***ZX*** za pomocí metody ***YZ***.
Výzkumná data budou uložena na ***XY/např. sdíleném disku pracoviště/např. OneDrive (O365)***, který je pravidelně zálohován.

Výzkumná data budou zveřejněna v repozitáři např. ***Zenodo*** nebo v ***národním datovém repozitáři od CESNET*** nebo v ***oborovém repozitáři XY,*** a to v souladu se zásadou as open as possible as closed as necessary. **(Pozn.: pokud se na data nevztahuje výjimka z otevření dat, pokud se vztahuje výjimka, popište ji)**. Data budou mít přiděleny trvalý identifikátor DOI a budou popsány základními metadaty.

2. společně s první průběžnou zprávou předložit tzv. **Data Management Plan** (“Plán správy dat”),
   + aktualizace DMP u další průběžné a závěrečné zprávy.

MENDELU

- **uložit výzkumná data**, která slouží k ověření výstupu/výsledku (včetně metadat) **do důvěryhodného repozitáře** (pokud možno společně s výsledkem, ke kterému se vztahují);
- v souladu s Plánem správy dat **zajistit co nejdříve otevřený přístup k datům za podmínek vhodné veřejné licence**, nebo jejich **nezveřejnění**, popř. omezení přístupu, uvést a **odůvodnit** v Plánu správy dat;

Příjemce a další účastníci projektu **nejsou povinni zpřístupnit výzkumná data**, pokud by jejich **zpřístupněním došlo k nepřiměřenému zásahu do:**

- práva na ochranu duševního vlastnictví;
- práva na ochranu soukromí a osobních údajů;
- práva na ochranu obchodního tajemství, bezpečnosti státu nebo jiných oprávněných zájmů příjemce (např. v případě možnosti obchodního využití).

GAČR:

h) **stručný popis výzkumných dat**, která budou v průběhu řešení projektu využita, shromažďována nebo vytvářena a způsobů nakládání s nimi; především **informace o dostupnosti** a **způsobu šíření výsledků výzkumu** a výzkumných dat v souladu se zásadou, že výsledky výzkumu a **výzkumná data nejsou zveřejňovány pouze v odůvodněných případech** (aktualizace se předkládá s každou dílčí zprávou a závěrečnou zprávou); **příjemce se zavazuje nejpozději k datu doručení první dílčí zprávy předložit plán pro správu výzkumných dat (Data Management Plan – DMP) a tento plán v případě potřeby pravidelně aktualizovat;**

Umožňují-li to zvyklosti v daném oboru, charakter výsledků a podmínky řešení projektu, **je vhodné publikovat výsledky formou Open Access**, případně mohou být publikační výstupy předány do otevřených digitálních archivů, a to v souladu s licenčními podmínkami vydavatele.

OP JAK: příručka postupů otevřené vědy.

Horizon Europe: HE Programme Guide, Open Science (str. 40).

Obecné:

- Uznatelné náklady: poplatky na Open Access publikování, Data Management Plan, správa výzkumných dat.
- Metodický pokyn k Open Science pro žadatele projektů

MENDELU

Diskuze

- Máte zkušenosti s projekty, ve kterých jste již vyplňovali DMP?
- Máte zkušenosti se sdílením dat mimo univerzitu?
- Máte zkušenosti s datovými repozitáři, např. Zenodo?
- S čím potřebujete pomoci v souvislosti s podáváním projektů a Open Science?

MENDELU

Děkujeme za pozornost

open-science@mendelu.cz

newsletter

Open Science

MENDELU